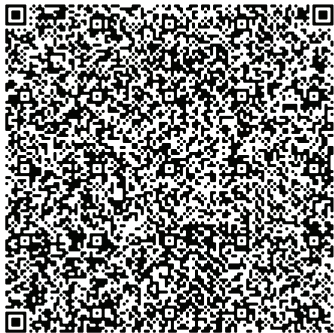


professional activity; defined are the purpose, objectives, structure and content-related component of the curriculum as well as forms and methods of its implementation; proven is a positive influence of pedagogical innovation on forming of educationists' capacity for innovative professional activity.

**Keywords:** educational innovation; innovation studies; innovation; innovative educational process; innovative pedagogical activity; interdisciplinary research; pedagogical innovation studies; professional pedagogics.

Стаття надійшла до редакції 30.09.2016

Прийнято до друку 27.10. 2016



УДК 371.13 (475)

**Наталія Мачинська**  
ORCID iD 0000-0003-0309-7074

доктор педагогічних наук,  
доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи,  
завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти,  
Львівський національний університет імені Івана Франка,  
вул. Університетська, 1, 79000 м. Львів, Україна  
natalya\_im@ukr.net

## МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ДИСКУРС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

*У статті схарактеризовано особливості організації освітнього процесу в контексті підготовки майбутнього викладача в умовах магістратури. Автором обґрунтовано необхідність побудови освітнього процесу підготовки фахівців педагогічного профілю з використанням технологічного (конструювання освітнього процесу відповідно до індивідуальної траєкторії навчання) та індивідуально-диференційного (реалізація потенційних можливостей студентів) підходів.*

*Особливу увагу зосереджено на необхідності використання міждисциплінарного контексту у підготовці майбутнього викладача з опорою на засади акмеологічного підходу, що передбачає формування однієї із професійних компетентностей – готовності до навчання впродовж життя.*

**Ключові слова:** акмеологічний підхід; готовність до навчання впродовж життя; індивідуально-диференційний підхід; інтеграція; магістрант; міждисциплінарний контекст; технологічний підхід.

**Вступ.** Педагогічна освіта на різних освітніх рівнях підготовки майбутніх фахівців потребує реформування змісту, структури, пошуку інноваційних освітніх технологій, альтернативних методів навчання. Соціально-економічні зміни в суспільстві суттєво підвищують вимоги до якості підготовки фахівців, їхньої професійної компетентності та конкурентоспроможності, а також зумовлюють необхідність оновлення змісту освіти підготовки майбутнього викладача в умовах магістратури.

Провідне місце в системі педагогічної освіти належить професійній підготовці викладача вищої школи, від рівня освіченості якого залежать показники освіченості та вихованості майбутнього покоління. Сучасні дослідження переконливо свідчать, що якість підготовки слухачів магістратури залежить від багатьох чинників та зумовлена дотримання цілої низки умов.

У контексті нашого дослідження заслуговують на увагу праці, присвячені узагальненню вітчизняного і світового досвіду та окремим аспектам сучасної підготовки майбутнього виклада-

ча в умовах магістратури: Н. Батечко, В. Береки, Л. Козак, М. Олійник, О. Романовського, С. Сисоевої, Г. Терещука.

**Мета і завдання** нашого дослідження – проаналізувати особливості підготовки майбутнього викладача в контексті міждисциплінарного підходу та, спираючись на провідні положення акмеологічного підходу, обґрунтувати умови оптимальної організації освітнього процесу в умовах магістратури.

**Підготовка майбутнього викладача в умовах магістратури.** Важливість ролі викладача вищої школи обумовлюється тим, що сфера освіти є соціальним інститутом, через який проходить кожна людина на різних етапах життєдіяльності. Саме завдяки професійній діяльності викладача вишу реалізується освітня політика держави у створенні інтелектуального та духовного потенціалу нації, розвиток вітчизняної науки, техніки і культури.

Одним із шляхів розв'язання проблеми підготовки майбутніх фахівців педагогічної галузі в умовах інтеграції України до світового та загальноєвропейського освітнього простору є ґрунтовний

аналіз, всебічне осмислення, належна оцінка світової педагогічної думки та проведення наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення вищої школи, знаходження шляхів її подальшого ефективного розвитку (Ognevyuk V., Sysoieva S., 2015).

Ми вважаємо, що серед умов ефективної організації освітнього процесу підготовки майбутніх викладачів в умовах магістратури є впровадження саме контекстного підходу, який дозволяє створити умови для взаємопроникнення навчальної та професійної діяльності як способу досягнення професійної компетентності. Його сутність полягає в здійсненні освітнього процесу в контексті майбутньої професійної діяльності за допомогою відтворення у формах і методах навчальної діяльності студентів реальних зв'язків і стосунків, вирішення конкретних професійних завдань.

Основи контекстного навчання, проблемні аспекти та глосарій понять теорії та технології контекстного навчання вперше були розроблені А. Вербицьким та широко досліджуються представниками його наукової школи, зокрема: напрям організації освітнього процесу, який реалізує принципи активності й системності, виконує основне призначення професійної освіти; забезпечення глибинної професійно-предметної й соціальної підготовки майбутніх фахівців.

Спираючись на етимологію поняття «контекст» ми ставимо перед собою завдання проаналізувати можливі підходи у вирішенні проблеми підготовки майбутніх викладачів у міждисциплінарному контексті.

Етимологія поняття «контекст» вказує, що дане слово утворене за допомогою префікса «con» (послідовність дій, взаємозв'язок, зв'язок) та іменника «textus» (тканина, сплетіння), і контекстне навчання – імітаційна модель навчання, де завдання професійної освіти розв'язуються через навчальні або навчально-ігрові ситуації, які імітують реальні умови професійної діяльності (Олійник М., 2012, с. 62).

Ми вже зазначали, що міждисциплінарний контекст проблематики підготовки вчителя, в основі якого досягнення загальної дидактики, здобутки психологічних течій, а також досягнення методології суспільних наук, зокрема методології педагогіки, зумовлює необхідність відходу від твердих традиційних схем у педагогічній освіті вчителів. Система фахової підготовки як майбутніх вихователів, так і вчителів початкової школи, являє собою цілісний комплекс структурних елементів, що перебувають між собою у певних зв'язках і стосунках, взаємодіють один з одним і утворюють цілісну єдність. Очевидним є те, що творення сучасної системи педагогічної освіти має базуватися на національних освітніх і виховних традиціях, їх збереженні і примноженні, і одночасно враховувати кращі досягнення педагогічної освіти інших країн (Мачинська Н., 2016, с.104).

Підготовка фахівців в умовах магістратури – виступає зв'язуючою ланкою між освітнім процесом, який передбачає тісне поєднання теоретичних основ та формування практичного досвіду, з професійною (у нашому дослідженні – педагогічною) діяльністю.

Саме технологічний підхід, який, на нашу думку, передбачає конструювання освітнього процесу до індивідуальної траєкторії навчання, має усі теоретико-практичні, особистісно-розвиваючі, індивідуально-диференційовані можливості для пошуку ефективних умов підготовки викладача в умовах магістратури. Технологічний підхід виступає одночасно і новим напрямом дослідження, і реалізацією теоретико-практичних аспектів дослідження, задекларованих ще в середині ХХ століття.

Спираючись на теоретико-практичні здобутки дослідників з проблеми освітніх (навчальних, педагогічних) технологій (В. Беспалько, Т.Львіна, М. Кларк, П.Мітчелл, О.Пехота, Г.Селевко), аналізуючи стратегії розвитку національного, державного, регіонального і муніципального освітнього простору, ми зазначаємо, що інтерес як учених, так і практиків до педагогічної технології зумовлено різними причинами. Серед яких: і данина моді (використання у термінології понять «освітня технологія», «технологічний підхід» тощо на перший погляд визначає викладача як сучасника, того, хто гнучко реагує на вимоги часу у підготовці фахівців), і засіб вирішення більшості педагогічних проблем різного характеру. Ми зазначаємо, що технологічний підхід в освіті – це об'єктивний процес, новий етап в еволюції (реформуванні) освіти, на якому будуть переглянуті підходи до супроводу і забезпечення процесу особистісного розвитку та професійного становлення фахівця на різних етапах його освітньої підготовки.

Провідною ідеєю дослідження виступає необхідність формування у магістрантів готовності до професійного зростання упродовж життя, що є однією із характерних ознак акмеологічного підходу, а також визначається закономірностями розвитку школи, освітніх інституцій для підготовки викладачів та вчителів, підвищенням їх фахового рівня, професійним удосконаленням та еволюцією суспільства. Якість вищої педагогічної освіти зумовлена її змістом, спрямованістю на особистість, розвитком її інтересів та здібностей, використанням ефективних технологій організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, зв'язком із потребами шкільництва і практикою його діяльності.

Результати дослідження, запропоновані Т. Кристопчук, дають можливість констатувати, що у Болгарії і Польщі активно впроваджується концепція освіти упродовж усього життя, розширюється доступ до освіти для всіх верств населення, налагоджується співпраця з країнами-членами Європейського Союзу, забезпечується

якість професійної освіти відповідно до «Національної стратегії професійного навчання упродовж життя на період 2005 – 2010 рр.» (Болгарія) і «Стратегій розвитку освіти на 2007 – 2013 рр.» (Польща) (Сисоєва С., Кристопчук Т., 2012).

Проблема професійної підготовки майбутніх викладачів, завдяки своїй інтегральності, включає різноманітні аспекти і вимагає детального вивчення в міждисциплінарному контексті. Чимале значення в цьому процесі відіграє особистість викладача незалежно від навчальної дисципліни, яку він викладає. Викладач, який постійно працює над собою, удосконалює особистісні та професійні якості, не лише забезпечує передачу необхідних знань та формування навичок, але й демонструє особистий приклад, що завжди визначається більшою ефективністю.

Індивідуально-диференційний підхід до організації освітнього процесу у вищих педагогічних навчальних закладах є основою підготовки творчого викладача. Індивідуалізація навчання виступає процесуальним аспектом освітнього процесу. Особливістю організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі слугує комбінування індивідуального підходу з колективними і груповими формами навчальної роботи. Якщо викладач їх не застосовує, то це негативно позначається на його професіоналізмі. М. Олійник розглядає індивідуальний підхід як форму спілкування викладача і студента, коли педагогічний вплив спрямований на надання допомоги майбутньому фахівцю у виявленні власної індивідуальності, розвитку здатностей та умінь у різноманітних ситуаціях знаходити свій індивідуальний стиль діяльності (Олійник М., 2012, с. 216).

Доцільно звернути увагу на можливість впливу викладача у процесі педагогічної взаємодії у різних її проявах, що передбачає сформованість умінь організувати спільну навчальну, виховну, організаційну, дозвілєву діяльність із студентами. Для максимальної ефективності формування професійної спрямованості та готовності до професійного саморозвитку навчальна діяльність, на нашу думку, повинна мати ознаки співробітництва – бути свідомим цілеспрямованим процесом, у якому викладач разом із студентами визначають цілі, засоби, час, відповідальність обох сторін та встановлюють певні правила поведінки; а також – ґрунтуватися на принципах свідомості та активності, суб'єктності навчання, професійної спрямованості та особистісно-професійного саморозвитку.

Форми прояву міждисциплінарності в науці різноманітні – від постановки проблем, підходів до їх розв'язання, розвитку теорій, вияву зв'язків між ними до формування нових дисциплін.

Як зазначає В. Стьопін, у науковій літературі зустрічаються різні варіанти сутності міждисциплінарності: дослідник застосовує мову, категоріальний апарат, поняття з однієї сфери науки для описання феноменів в іншій сфері; дослідник використовує поняття з різних наук для описання різних сегментів складного комплексу (приміром, у маркетингу активно використовуються поняття і концептуальні положення з економіки, соціології, політології, психології, педагогіки та ін. наук); дослідник відкриває і аналізує нову реальність, формує новий синтез, користується новою системою понять – у такому випадку йдеться про створення нової дисципліни.

Міждисциплінарна інтеграція означає своєрідне «парадигмальне щеплення» (за висловом В. Стьопіна), яке відкриває інше, ніж раніше, поле наукових проблем, стимулюють відкриття явищ і законів, які до такого «щеплення» взагалі не потрапляли у сферу наукового пошуку (Степин В. С., 2000, с. 148).

**Висновки.** Таким чином, аналіз провідних ідей технологічного та індивідуально-диференційного підходів, основних шляхів та засобів їх реалізації дає нам можливість виокремити основні умови побудови освітнього процесу у контексті дослідження міждисциплінарного контексту проблематики підготовки майбутнього викладача в умовах магістратури. До таких умов ми відносимо:

- організацію освітнього процесу підготовки майбутніх викладачів на засадах контекстного підходу;
- активне впровадження у зміст навчальних дисциплін новітніх теоретичних здобутків та практичних новацій вітчизняної та зарубіжної педагогічної освіти;
- розробку нових інтегрованих навчальних курсів для формування професійної компетентності та готовності здійснювати педагогічну діяльність у контексті акмеологічного підходу.

Означене дослідження не вичерпує усіх проблем професійної педагогічної підготовки. Подальші наукові розвідки вбачаємо у розробці теоретико-практичних засад інтегрування навчальних дисциплін з метою забезпечення міждисциплінарної єдності та наступності у підготовці майбутнього викладача в умовах магістратури, а також у створенні моделі викладача на засадах акмеологічного підходу.

### Література

1. Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник / Т. Є. Кристопчук, С. О. Сисоєва; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне: Овід, 2012. – 352 с.
2. Мачинська Н. І. Міждисциплінарний контекст підготовки вихователя дошкільного закладу та вчителя початкової школи в умовах наступності / Н. І. Мачинська // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2016. – Вип. 30. – С. 100–109.

3. Олійник М. І. Актуальні аспекти реформи дошкільної освіти в Румунії (2000-2008рр.) та її вплив на підготовку вихователів дитячих установ / М. І. Олійник // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І. Коваленко. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2012. – №5. – С. 213–219.
4. Педагогический словарь: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / под ред. В. И. Загвязинского, А. Ф. Закировой. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 352 с.
5. Степин В. С. Теоретическое знание (структура, историческая эволюция) / Вячеслав Семенович Степин. – Москва: Прогресс-Традиция, 2000. – 254 с.
6. Ognevuyuk V., Sysoieva S. (2015). Training of educational experts in Ukraine: experimental interdisciplinary program. The advanced science journal (6), pp. 98-103, DOI: 10.15550/ASJ.2015.06.098

### МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЙ ДИСКУРС ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ В УСЛОВИЯХ МАГИСТРАТУРЫ

Мачинская Наталья, доктор педагогических наук, доцент кафедры педагогики и социальной работы, заведующий кафедрой начального и дошкольного образования, Львовский национальный университет имени Ивана Франко, ул. Университетская, 1, 79000 г. Львов, Украина, natalya\_im@ukr.net

*В статье охарактеризованы особенности организации образовательного процесса в контексте подготовки будущего преподавателя в условиях магистратуры. Автором обоснована необходимость построения образовательного процесса подготовки специалистов педагогического профиля с использованием технологического (конструирование образовательного процесса в соответствии с индивидуальной траекторией обучения) и индивидуально-дифференциального (реализация потенциальных возможностей студентов) подходов.*

*Особое внимание сосредоточено на необходимости использования междисциплинарного контекста в подготовке будущего преподавателя с опорой на принципы акмеологического подхода, предусматривающего формирование одной из профессиональных компетенций – готовности к обучению в течение жизни.*

**Ключевые слова:** акмеологический подход; готовность к обучению на протяжении жизни; индивидуально-дифференцированный подход; интеграция; магистрант; междисциплинарный контекст; технологический подход.

### INTERDISCIPLINARY CONTEXT OF PREPARING OF FUTURE TEACHER IN THE CONDITIONS OF THE MASTER'S DEGREE

Machynska Nataliia, doctor of pedagogical sciences, associate professor of the department pedagogy and work social, Head of preschool and primary education, Ivan Franko national University of L'viv, 1 Universytet-s'ka, Str, 79070 Lviv, Ukraine, natalya\_im@ukr.net

*The article deals with the features of the educational process in the context of the future teacher training in the conditions of Master's Degree. The author grounds the necessity of building of the educational process of training of pedagogical field specialists using technological approach (designing of educational process according to the individual learning paths) and individual differential approach (realization of potential students abilities).*

*The particular attention is paid to the need for the usage of interdisciplinary context in the process of training of the future teacher based on the principles of acmeological approach that involves the formation of one of the professional competences which means being ready for lifelong learning.*

**Keywords:** acmeological approach; approach; individual-differential; integration; interdisciplinary context; readiness for lifelong learning; technological approach; undergraduate.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2016

Прийнято до друку 27.10.2016